

Oponentní posudek na diplomovou práci

Soukromoprávní ochrana spotřebitele (implementace vybraných směrnic ochrany spotřebitele do německého právního řádu)

Diplomant: Aleš Neuman

Oponent: JUDr. Václav Šmejkal, Ph.D.

Téma, formát a rozsah práce

Diplomant si zvolil téma významné nejen pro spotřebitele, ale i pro EU jako celek a její členské státy. Ochrana spotřebitele je moderní, politicky významné, právně nejednoznačné a rychle se vyvíjející téma, ve kterém je každý pokus o komparaci mezi EU a právními řády členských států cenný. O to více to platí z pohledu „nového členského státu“, který moderní ochranu spotřebitele stále ještě konstituuje a dotvází, jako je tomu v případě ČR, která je dle diplomanta ve vybraných kapitolách práce rovněž předmětem srovnání.

Jako cíl si autor vytkl „zmapovat, popsat a srovnat“ (srov. str. 10). To lze sice chápat jako omezenou ambici vzhledem k tomu, že se nesnaží prozkoumat problém či ověřit hypotézu, ale pouze podat výklad, na straně druhé však jde o zmapování tří právních úprav (EU, SRN a ČR), což činí práci zajímavou a cennou i bez zacílení na konkrétní otázku či problém. Vzhledem k výše popsanému významu a neustálému vývoji spotřebitelského práva, jde o vhodné a přínosné zaměření diplomové práce.

Členění práce do devíti obsahových kapitol (plus úvod a závěr) je dosti přehledné. Diplomant se v nich soustředí na vybrané akty sekundárního práva EU (4 směrnice spotřebitelského práva) a jejich implementaci v SRN a na několika místech i ČR. Použité prameny i odkazy na ně řádně dokládá, přehlednosti práce prospívá i seznam použitých zkratk, a stručná anotace (abstrakt) v českém a anglickém jazyce.

Svým rozsahem 60 stran vlastního textu splňuje předepsaný rozměr diplomové práci.

Obsah práce a jeho zpracování – silné stránky

Není pochyb o tom, že autor se právem ochrany spotřebitele zabývá nad rámec vlastní diplomové práce. Prokazuje dobrý přehled v hlavních otázkách soukromoprávní ochrany spotřebitele dle vybraných směrnic EU, správně na několika místech zmiňuje klíčová či naopak diskutabilní místa právní úpravy a její implementace. Výklad je tak podán se zřejmou jistotou a až na níže zmíněné nedostatky bez zásadnějších chyb. O zběhlosti autora v problematice svědčí i výběr „průřezových“ směrnic spotřebitelského práva EU, jejichž režim dopadá na prakticky nekonečné množství každodenních spotřebitelských vztahů.

Obsah práce a jeho zpracování – slabé stránky

I přes výše vyzvednuté klady, trpí práce několika závažnými nedostatky, které se podstatným způsobem odrážejí na jejím celkovém vyznění.

Přestože základní struktura práce je poměrně jasná a nekomplikovaná – probrat směrnici za směrnici a jejich implementaci do práva SRN a dílem i ČR – autor se svého úkolu zhostil spíše nedůsledně. Nedržel se disciplinovaně stanovené struktury, zatížil ji řadou nadbytečných (a slepých) odboček, opakování a vsuvek. Nepovedl náležitou závěrečnou obsahovou editaci textu, který by práci obsahově i formálně sjednotil.

- Velmi nevyrovnaně autor dodržuje srovnání, které bylo oznámeným cílem práce: úprava EU – implementace v SRN – implementace v ČR. V některých kapitolách podává srovnání takto důsledně, jinde se omezuje v podstatě na výčet toho, co uvádí příslušná norma SRN, aniž hledal rozdíly vůči úpravě obsažené ve směrnici a v zákonech ČR (srov. kap. 7).
- Po té co diplomant pojednal, místy i velmi detailně, o pojmu spotřebitel a jeho zachycení v právu EU, SRN a ČR (kap. 3), se pustil v kapitole 4 do velmi obecného a co do stručnosti zcela základního výkladu a definic primárního a sekundárního práva EU. Pokud vůbec považoval za nutné (a nikoli nadbytečné) čtenáře s pojmy nařízení, směrnice atd. seznámit, měl tak učinit hned na samém začátku nebo v příloze práce a ne po té, co již s těmito pojmy ve svém výkladu na více než deseti stranách pracuje a jejich znalost u čtenáře předpokládá.
- Práce obsahuje některé „odskoky“ zcela mimo své téma a směřování výkladu, jako např. na str. 33 k nazírání českých soudů na rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách, aniž by se diplomant tomuto tématu skutečně do hloubky věnoval (jeho výtky již není zcela aktuální), nebo ho nějak organicky začlenil do vlastního výkladu. Podobné „asociace na okraj textu“ měly být v rámci editace práce odstraněny nebo alespoň odsunuty z hlavního textu do poznámek pod čarou.
- Na str. 31-32 diplomant příkladmo uvádí bodově výčet potenciálně nepřiměřených smluvních podmínek uvedených v příloze směrnice 93/13/ES. Ze zcela neznámého důvodu se však omezuje na 8 odrážek, zatímco směrnice jich v příloze obsahu více než dvakrát tolik (písm. a-q). Není přitom zřejmé, zda jde jen o nedůslednost či naopak o záměr autora, v každém případě to věrohodnost dalších výčtů v práci obsažených poněkud snižuje. Opět lze jen dodat, že při důsledné editaci mělo být takové nakládání s obsahem směrnice (které je za určitých podmínek přijatelné) uvedeno na pravou míru.
- Na str. 46 a 53/54 uvádí diplomant prakticky totéž (formou i obsahem stejné informace) ohledně možností a nákladů spotřebitele, který se rozhodl odstoupit od smlouvy. Nabízí se otázka, proč tak činí, když nejprve souborně pojednal téma odstoupení od smlouvy v samostatné kapitole (č. 8) a posléze ho znovu učinil nosným obsahem kapitoly o spotřebitelských smlouvách uzavřených na dálku. Pokud se rozhodl pojednat odstoupení od smlouvy jako klíčový právní institut chránící práva spotřebitele samostatně, zřejmě se měl při výkladu směrnic, které tuto možnost pro spotřebitele obsahují, soustředit jejich ostatní části a nezatěžovat text poněkud matoucím opakováním.
- Editorský zásah by vyžadovaly i strany 25-30 práce, kde autor v holém výčtu uvádí jeden zákon SRN za druhým a k němu směrnice, které ve svých paragrafech implementují. Činí tak (s jedinou výjimkou viz str. 26) bez jakýchkoli podrobností, výkladu či komentáře, a jde tedy o

klasický příklad obsahu, který měl být přesunut do přílohy nebo do poznámky pod čarou a nezabírat plných šest stran vlastního textu práce.

- Nedisciplinovaný je autor i v závěru práce, kde na místo závěrů vyplývajících z vlastního zkoumání provedeného v textu práce zmiňuje osobní zkušenost a nastoluje téma prací zcela neřešené, tj. otázku minimální či úplné harmonizace spotřebitelského práva EU. Lze se ptát, zda nejde spíše o osobní „epilog“ autora, neboť stěží jde o závěr práce, coby vyústění vědecky pojaté analýzy tématu.
- Nedůsledný je pak autor i v tom, jak užívá uvozovky, kurzívu, tučné písmo či podtržený text. Ve velké části textu je užití těchto zvýrazňujících prvků spíše nahodilé, což opět svědčí o nedostatku sebe-kontroly a závěrečné editorské práce autora.

Vedle této nedisciplinovanosti a nedůslednosti autora, která se negativně odrazila na obsahovém naplnění struktury práce včetně jejího závěru, lze práci vytknout zejména výběr a užití pramenů.

- Diplomant se z velké části spolehl na text směrnic a text občanského zákoníku SRN. Až na drobné, a spíše na okraj uvedené výjimky, nepracoval ani s judikaturou Evropského soudního dvora ani soudů SRN nebo ČR. Rovněž sekundární prameny v podobě monografií a článků o dané problematice jsou u diplomanta velmi omezené co do počtu i jejich užití v textu. Tím se v některých částech „výkon“ autora zúžil na poněkud mechanické překládání implementačních paragrafů občanského zákoníku SRN. Výsledkem práce je pak skutečně jen seznamovací přehled a určité kritické či hodnotící vstupy čerpá autor více z vlastní zkušenosti studenta a poradce Sdružení ochrany spotřebitelů než z provedeného výzkumu (viz základní konstatování v úvodu str. 9 a jeho zopakování v závěru str. 68 o lepší právní úpravě v SRN, aniž by toto bylo prozkoumáno či přesvědčivě doloženo v textu práce).

Nejasnosti či neobratnosti vyjádření, které text práce obsahuje, by měl diplomant vysvětlit v rámci obhajoby (viz dále).

Celkové hodnocení práce

Práce je způsobilá k obhajobě. V důsledku uvedených nedostatků navrhuje oponent hodnocení práce stupněm velmi dobře až dobře v závislosti na průběhu ústní obhajoby.

Otázky na diplomanta

1. Co znamená poznámka na str. 14 první odstavec týkající se postavení zaměstnance, který si kupuje oblek do zaměstnání atd.? Vyjadřuje jí diplomant, že dle spotřebitelského práva EU není takový zaměstnanec v postavení spotřebitele, zatímco dle práva SRN se takové ochráně těší?
2. Na str. 31 cituje diplomant v poznámce č. 21 odůvodnění směrnice 93/13/ES. O jaký dokument se přesně jedná, resp. proč zvolil toto nestandardní označení, pokud se jedná o její preambuli?

3. Na str. 43 diplomant uvádí, že ve spotřebitelském právu SRN odstoupením zaniká smluvní vztah (mezi dodavatelem a spotřebitelem) *ex nunc* a vzniká jim tím naopak povinnost navrátit si poskytnuté plnění. Může tento zjevný (alespoň z pohledu občanského práva ČR) rozpor blíže vysvětlit?
4. Na str. 59 v prvním odstavci kap. 10.3 diplomant uvádí, že spotřebitel má (dle zákona SRN) právo odstoupit od smlouvy a případně na vrácení zboží, mj. pokud bylo toto mezi spotřebitelem a dodavatelem smluvně ujednáno. Znamená to, že se zde zákon SRN (BGB §355-356) odchyluje od práva EU v neprospěch spotřebitele a dává spotřebiteli právo odstoupit od smlouvy s dodavatelem, jen pokud si to s ním v této smlouvě výslovně ujednal?
5. Mohl by diplomant stručně zhodnotit základní přístup judikatury Evropského soudního dvora k interpretaci spotřebitelského práva EU a jeho shodu či rozdíl s tím, jak je toto právo pojímáno v SRN, resp. v ČR?

Praha 1. 11. 2011

Václav Šmejkal